

หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นโท วิชาพุทธประวัติ ระดับประถมศึกษา

คำนำ

คู่มือเตรียมสอบธรรมศึกษาชั้นโท ระดับประถมศึกษา วิชาพุทธประวัติ ได้ทั้งสรุปย่อเนื้อหาและตัวอย่างข้อสอบ ตรงตามหลักสูตรแม่กองธรรมสนามหลวง ภายในเล่มมีเนื้อหาประกอบด้วย สรุปย่อเนื้อหาและตัวอย่างข้อสอบที่ใช้สอบในปัจจุบันครบ เฉพาะวิชาพุทธประวัติ ธรรมศึกษาชั้นโท ระดับประถมศึกษา เหมาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนใช้ทบทวนเนื้อหาและเตรียมความพร้อมก่อนสอบ

ผู้จัดทำหวังว่า นักเรียนธรรมศึกษาจะได้รับประโยชน์จาก การศึกษาหนังสือเล่มนี้ โดยจัดทำเพื่อให้ช่วยต่อการจดจำและสรุปย่อเนื้อหาวิชานี้ ที่จะช่วยเสริมความเข้าใจในแนวทางการออกข้อสอบได้ง่าย ใช้ทบทวนเนื้อหาก่อนเข้าสอบธรรมสนามหลวง เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการทำข้อสอบได้มากยิ่งขึ้นและสามารถสอบผ่านธรรมศึกษาตรีได้อย่างภาคภูมิใจ

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณทุกที่เข้ามาหาความรู้ธรรมะของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อนำไปสอบแล้วยังสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ทำให้ชีวิตพบความสุขทางกายใจมากขึ้น พร้อมทั้งความช่วยเหลือสนับสนุนในการทำงานนี้

ขอโน้มอุทิศบุญกุศลทั้งหลายอันจะเกิดขึ้น แด่มหาปูชนียาจารย์ มารดาบิดา คุณครูอุปัชฌาย์อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ประกาศสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง

เรื่อง ขอบข่ายหลักสูตรธรรมศึกษา ๙ ช่วงชั้น ปีพุทธศักราช ๒๕๖๔

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบอนุมัติให้สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง ดำเนินการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมให้เป็นไปตามขอบข่ายหลักสูตรธรรมศึกษา ๙ ช่วงชั้น ปีพุทธศักราช ๒๕๖๔ และประกาศให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรมจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาตามขอบข่ายดังกล่าวซึ่งผ่านการประเมินจากผู้แทนนักเรียน ข้าราชการ และ นักวิชาการแล้ว โดยมีรายละเอียดในการประกาศใช้ ดังนี้

๑. ปีการศึกษา ๒๕๖๕ ใช้ขอบข่ายหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ปีพุทธศักราช ๒๕๖๔ ในธรรมศึกษาชั้นตรี ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาและประชาชนทั่วไป และใช้ขอบข่าย ปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ ในธรรมศึกษาชั้นโทและชั้นเอกทุกระดับ

๒. ปีการศึกษา ๒๕๖๖ ใช้ขอบข่ายหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรีและชั้นโท ปีพุทธศักราช ๒๕๖๔ ในธรรมศึกษาชั้นตรีและชั้นโท ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาและประชาชนทั่วไป และใช้ขอบข่าย ปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ ในธรรมศึกษาชั้นเอกทุกระดับ

๓. ปีการศึกษา ๒๕๖๗ เป็นต้นไป ใช้ขอบข่ายหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก ปีพุทธศักราช ๒๕๖๔ ในธรรมศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา และประชาชนทั่วไป

จึงประกาศให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรมได้ทราบและปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคมดังกล่าวโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

(สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า)

แม่กองธรรมสนามหลวง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑ เสวยวิมุตติสุข	
๑. เสวยวิมุตติสุข	๔
๒. ทรงเปรียบเทียบสัตว์โลกกับดอกบัว	๕
๓. ทรงแสดงพระปฐมเทศนา	๖
๔. ทรงแสดงธรรมเรื่องอนัตตลักษณะสูตร	
บทที่ ๒ ทรงส่งพระสาวก ไปประกาศพระศาสนา	
๑. ทรงโปรดยสกุลบุตร	๗
๒. ทรงโปรดชฎิล ๓ พี่น้อง	๘
๓. ทรงแสดงธรรมเรื่องอาทิตตปริยายสูตร	๙
บทที่ ๓ เสด็จไปกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ	
๑. ทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนา	๑๐
๒. ทรงรับพระอุทยานเวฬุวันเป็นสังฆาวาส	๑๑
๓. ทรงรับพระอัครสาวก	๑๒

ปริเฉทที่ ๖ เสวยวิมุตติสุข

พระมหาบุรุษหลังจากตรัสรู้ธรรมแล้ว ประทับเสวยวิมุตติสุข คือสุขที่เกิดจากการหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ ๗ สัปดาห์ ในสถานที่ ๗ แห่ง คือ

สัปดาห์ที่ ๑ ทรงประทับอยู่ที่ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ทรงพิจารณาปัจจุสมุปบาทธรรมโดยอนุโลมและปฏิโลมตามลำดับทรงเปล่งอุทานตลอด ๓ ยามแห่งราตรี ดังต่อไปนี้

ปฐมยาม ทรงเปล่งอุทานว่า “เมื่อใดธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้นความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้นย่อมสิ้นไป เพราะมารู้ธรรมพร้อมทั้งเหตุ”

มัชฌิมยาม ทรงเปล่งอุทานว่า “เมื่อใดธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้นความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้นย่อมสิ้นไป เพราะได้รู้ความสิ้นไปแห่งปัจจัยทั้งหลาย”

ปัจฉิมยาม ทรงเปล่งอุทานว่า “เมื่อใดธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้นพราหมณ์นั้นย่อมกำจัดมารและเสนามารเสียได้ ดุจพระอาทิตย์อุทัยขึ้นทำอากาศให้สว่างฉะนั้น”

สัปดาห์ที่ ๒ ทรงประทับยืนมองต้นพระศรีมหาโพธิ์ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ๗ วัน เรียกที่ตรงนั้นว่า อนิมิสเจดีย์

สัปดาห์ที่ ๓ ทรงประทับเดินจงกรมระหว่างอนิมิสเจดีย์กับต้น พระศรีมหาโพธิ์ ๗ วัน เรียกที่ตรงนั้นว่า รัตนจงกรมเจดีย์

สัปดาห์ที่ ๔ ทรงประทับนั่งพิจารณาพระอภิธรรมปิฎกที่เรือน แก้ว อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของต้นพระศรีมหาโพธิ์ ๗ วัน เรียกที่ตรงนั้นว่า รัตนฆรเจดีย์

สัปดาห์ที่ ๕ ทรงประทับเสวยวิมุตติสุขใต้ต้นอชปาลนิโครธ(ต้นไทร) อยู่ทางทิศตะวันออกของต้นพระศรีมหาโพธิ์ ๗ วัน ทรงแสดงธรรมแก่พราหมณ์คนหนึ่งที่ชอบवादคนอื่นว่า “หิหิ” ทรงผจญจิตามาร ๓ ตน

สัปดาห์ที่ ๖ ทรงประทับนั่งเสวยวิมุตติสุขที่ใต้ต้นมุจลินท์ (ต้นจิก) อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของต้นพระศรีมหาโพธิ์ ๗ วัน

สัปดาห์ที่ ๗ ทรงประทับนั่งเสวยวิมุตติสุขที่ใต้ต้นราชายตนะ (ต้นเกตุ) อยู่ทางทิศใต้ของต้นพระศรีมหาโพธิ์ มีพ่อค้า ๒ คน คือ ตปัสสะและภัลลิกะ ถวายข้าวสัตตูก่อนสัตตุง และแสดงตนเป็นปฐมอุบาสก คือ ขอถึงพระพุทธและพระธรรมเป็นสรณะตลอดชีวิต เรียกว่า เทววาจิกอุบาสก หลังจากตรัสรู้ทรงเสวยวิมุตติสุข ๔๙ วัน ในสถานที่ ๗ แห่ง เรียกว่า สัตตมหาสถาน

พระพรหมมาอาราธนาแสดงธรรม

พอล่วง ๗ วันไปแล้วกลับไปประทับที่ใต้ต้นไทรทรงพิจารณาเห็นว่าธรรมะที่พระองค์ตรัสรู้เป็นของลึกซึ้ง ยากที่บุคคลอื่นจะตรัสรู้ตามได้ ท้าวสหัมบดีพรหมมาอาราธนาให้แสดงธรรมโดยอ้างเหตุผลว่า ผู้ที่มีกิเลสน้อยพอจะรู้พระธรรมได้มีอยู่ **ดอกบัว ๔ เหล่า**

พระองค์รับคำอาราธนาของท้าวสหัมบดีพรหม ทรงพิจารณา **เห็นอุปนิสัยของสัตว์โลก เปรียบด้วยดอกบัว ๔ เหล่า** คือ

๑. อุคฆัตถัญญ มีปัญญาเฉียบแหลมเปรียบเหมือนบัวพ้นน้ำ

๒. วิปจิตัญญ มีปัญญาปานกลางเปรียบเหมือนบัวเสมอ ผิวน้ำ

๓. เนยยะ มีปัญญาพอแนะนำได้เปรียบเหมือนบัวใต้น้ำ

๔. ปทปรมะ ด้อยปัญญาเปรียบเหมือนบัวอยู่ในโคลนตม

ทรงพิจารณาเห็นความแตกต่างกันแห่งอุปนิสัยของสัตว์โลก ทรงทำอายุสังขารอิฐฐานว่า จะดำรงพระชนม์อยู่จนกว่าพระศาสนาจะแพร่หลายตั้งมั่นถาวร ทรงดำริผู้รับปฐมเทศนา ครั้งแรกนึกถึงอาฬารดาบสและอุทกดาบส เนื่องจากท่านทั้งสองเป็นคนฉลาด มีกิเลสเบาบาง สามารถรู้ธรรมได้ฉับพลัน แต่เสียชีวิตไปแล้ว พระองค์ทรงนึกถึงปัญจวัคคีย์ผู้อุปัฏฐากจึงเสด็จไปโปรด ในระหว่างทางได้พบอุปกาสีวกเดินสวนทางมา อุปกาสีวกเห็นพระวรกายของพระองค์ผ่องใส จึงทูลถามว่า ใครเป็นศาสดาของท่าน พระองค์ตรัสตอบว่า เราเป็นผู้ตรัสรู้เองไม่มีใครเป็นครูสั่งสอน อุปกาสีวกได้ฟังดังนั้น สันติระชแล้วหลีกไป

โปรดปัญจวัคคีย์

พระพุทธองค์เสด็จไปที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมือง พาราณสี ปัญจวัคคีย์เห็นพระพุทธองค์เสด็จมา จึงทำติกากันว่า พวกเราจะไม่ลุกขึ้นต้อนรับแต่จะจัดอาสนะไว้ให้ เมื่อพระองค์เสด็จ มาถึงทุกคนลืมหัดที่ค้างไว้ ต่างคนต่างลุกขึ้นต้อนรับ และเรียกพระพุทธองค์ด้วยคำว่า อาวุโส ทรงตรัสห้าม ๓ ครั้ง ตรัสบอกถึงการที่พระองค์ได้บรรลุอมตธรรมแล้ว ปัญจวัคคีย์กล่าวคัดค้านอีก ๓ ครั้ง ทรงตรัสเตือนให้ระลึกได้ว่าเคยตรัสเช่นนี้บ้างหรือ ปัญจวัคคีย์ระลึกได้ว่าไม่เคยตรัสเช่นนี้มาก่อน จึงตั้งใจฟังธรรม

ปฐมเทศนา

ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตร สูตรว่าด้วยการหมุนวงล้อ พระธรรม แก่ปัญจวัคคีย์ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ (อาสาฬหบูชา) ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน มีเนื้อความโดยย่อว่า

๑. บรรพชิตไม่ควรเสพที่สุด ๒ อย่างคือ

๑. กามสุขัลลิกานุโยค การประกอบตนให้พัวพันอยู่ในกาม

๒. อัตตกิลมณานุโยค การทรมานตัวเองให้ลำบาก

๒. ทรงแสดงมัชฌิมาปฏิปทา คือ ทางสายกลางประกอบด้วยมรรคมืองค์ ๘

๑. สัมมาทิฐิ ๒. สัมมาสังกัปปะ ๓. สัมมาวาจา ๔. สัมมากัมมันตะ

๕. สัมมาอาชีวะ ๖. สัมมาวายามะ ๗. สัมมาสติ ๘. สัมมาสมาธิ

๓. ทรงแสดงอริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

เมื่อทรงแสดงปฐมเทศนาจบ ธรรมจักขุ คือดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแก่ท่านโกณฑัญญะว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดล้วนมีความดับสิ้นไปเป็นธรรมดา” เป็นคนแรกที่บรรลุเป็นพระโสดาบัน พระพุทธองค์ทรงเปล่งวาจาว่า “อัญญาสิ วะตะ โภ โกณฑัญญะ” โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ

เอหิภิกขุอุปสัมปทา

ทรงประทานการบวชแบบเอหิภิกขุอุปสัมปทาให้แก่โกณฑัญญะเป็นคนแรกว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” เป็นวันที่พระสงฆ์เกิดขึ้นครั้งแรกในโลก และพระรัตนตรัยเกิดขึ้นครบ ๓ ในวันนี้ หลังจากนั้นทรงประทานการบวชให้อีก ๔ คนที่เหลือวันละคน ทรงจำพรรษาแรกที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน

อนัตตลักขณสูตร

ทรงแสดงแก่พระปัญจวัคคีย์สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในโลกพร้อมกันทั้ง ๕ องค์ ในวันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๘ มีเนื้อความโดยย่อว่า “รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นอนัตตา ไม่ใช่ตัวตนบังคับบัญชาไม่ได้ ชันธ ๕ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ควรยึดมั่นถือมั่นว่านั่นเป็นตัวตนของเรา”

๑. ตปัสสะกับภัลลิกะ ๒ พ่อค้าพบพระพุทธเจ้าที่ใด ?

- ก. ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ข. ต้นมุจลินท์
ค. ต้นราชายตนะ ง. ต้นไทร

๒. พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาอิทธิธรรมปฏิกตลอด ๗ วันที่ไหน ?

- ก. อนิมิสเจดีย์ ข. รัตนฆรเจดีย์
ค. ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ง. รัตนจกกรมเจดีย์

๓. พระปัญจวัคคีย์ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์เพราะฟังธรรมอะไร ?

- ก. เวทนาปริคคหสูตร ข. อาทิตตปริยายสูตร
ค. อนัตตลักขณสูตร ง. อัมมจักกัปปวัตตนสูตร

๔. ขณะประทับนั่งเสวยวิมุตติสุขที่รัตนฆรเจดีย์ พระพุทธองค์ทรงพิจารณาอะไร ?

- ก. พระสูตร ข. พระอิทธิธรรม
ค. พระวินัย ง. ปฏิจจสมุปบาท

๕. บุคคลที่ขอถึงรัตนะ ๒ เป็นคู่แรกคือใคร ?

- ก. นางวิสาขา - อนาคตปิณฑิกเศรษฐี
ข. พระเจ้าพิมพิสาร - พระเจ้าปเสนทิโกศล
ค. ตปัสสะ - ภัลลิกะ
ง. มารดาและบิดาของพระยสะ

๖. เมื่อพระพุทธองค์ตัดสินพระทัยที่จะแสดงธรรมแล้วทรงคิดถึงใครเป็นคนแรก ?

- ก. กาฬเทวิลดาบส ข. กบิลดาบส
ค. ปัญจวัคคีย์ ง. อาฬารดาบสและอุทกดาบส

๗. หลังจากตรัสรู้แล้วพระพุทธเจ้าทรงเสวยวิมุตติสุขกี่วัน ?

- ก. ๒๙ วัน ข. ๓๙ วัน
ค. ๔๙ วัน ง. ๕๙ วัน

๘. หลังจากตรัสรู้แล้วพระพุทธเจ้าทรงจำพรรษาแรกที่ใด ?

- ก. ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ข. วัดเวฬุวัน
ค. วัดเชตวัน ง. ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม

๙. พระโณทปญญะได้ดวงตาเห็นธรรมด้วยพระธรรมเทศนาใด ?

- ก. อริยสัจ ๔ ข. อัมมจักกัปปวัตตนสูตร
ค. อาทิตตปริยายสูตร ง. อนัตตลักขณสูตร

๑๐. พระพุทธเจ้าทรงผจญกับอิตามาร ณ สถานที่ใด ?

- ก. อนิมิสเจดีย์ ข. รัตนจกกรมเจดีย์
ค. ต้นอชปาลนิโครธ ง. ต้นราชายตนะ

๑๑. สัตตมหาสถาน คือสถานที่สำคัญ ๗ แห่ง ได้แก่... ?

- ก. สถานที่เคยบำเพ็ญทุกรกิริยา
ข. สถานที่เสวยวิมุตติสุข
ค. สถานที่เคยบิณฑบาต
ง. สถานที่ไปแสดงธรรม

๑๒. ผู้มาทูลอาราธนาให้พระพุทธเจ้าโปรดเวไนยสัตว์คือใคร ?

- ก. พกาพรหม ข. ฆฏิการพรหม
ค. มหาพรหม ง. สหัมบดีพรหม

๑๓. พระพุทธองค์ทรงพิจารณาเห็นอย่างไร จึงรับคำอาราธนาของ ท้าวสหัมบดีพรหมเพื่อจะแสดงธรรม ?

- ก. วรณะ ๔ ของอินเดีย
ข. ดอกบัว ๔ เหล่า เปรียบด้วยปัญญาคน
ค. อริยสัจ ๔ ของจริงอันประเสริฐ
ง. อิทธิบาท ๔ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ

๑๔. พระธรรมเทศนาถันท์แรกมีชื่อว่าอะไร ?

- ก. อาทิตตปริยายสูตร ข. อนัตตลักขณสูตร
ค. อัมมจักกัปปวัตตนสูตร ง. มงคลสูตร

๑๕. “ที่สุด ๒ อย่างและทางสายกลาง” อยู่ในพระสูตรไหน ?

- ก. เวทนาปริคคหสูตร ข. อัมมจักกัปปวัตตนสูตร
ค. อาทิตตปริยายสูตร ง. อนัตตลักขณสูตร

๑๖. พระรัตนตรัยเกิดขึ้นในโลกเมื่อไร ?

- ก. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ข. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖
ค. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ง. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๙

๑๗. คำว่า “ธรรมจักขุ” หมายถึง ?

- ก. ได้ดวงตาเห็นธรรม ข. ได้เป็นพระอรหันต์
ค. ได้สรณคมน์ ง. ได้ความเลื่อมใส

๑๘. ใครเป็นพระสาวกองค์แรกของพระพุทธองค์ ?

- ก. พระวปปะ ข. พระภัททิยะ
ค. พระอัญญาโกณฑัญญะ ง. พระอัสสชิ

๑๙. ใจความแห่งอนัตตลักขณสูตรกล่าวถึงเรื่องอะไร ?

- ก. อายุตนะ ๖ เป็นอัตตา ข. ชันธ ๕ เป็นอนัตตา
ค. ธาตุ ๔ เป็นอนัตตา ง. ชันธ ๕ เป็นอัตตา

ปริเฉทที่ ๗ ส่งพระสาวกไปประกาศพระศาสนา

โปรดยสกุลบุตร

ยสะเป็นบุตรของเศรษฐีชาวกรุงพาราณสี มีปราสาท ๓ หลังเป็นที่พัก ๓ ถูดู ท่านเห็นอาการต่างๆ ของบริวารที่กำลังนอนหลับปรากฏเหมือนซากศพในป่าช้า มีจิตใจเบื่อหน่ายในการครองเรือน จึงเดินเปล่งอุทานว่า “**ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ**” เดินออกจากปราสาท ผ่านไปทางป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ในเวลาใกล้รุ่ง พระพุทธองค์เสด็จจงกรม ทรงได้ยินเสียงอุทานของเขาจึงตรัสว่า “**ที่นี่ไม่วุ่นวายหนอ ที่นี่ไม่ขัดข้องหนอ ท่านจงมาที่นี่เถิด นั่งลงเถิด เราจักแสดงธรรมแก่ท่าน**” ครั้นฟังอนุပ္พพิกถาและสามุกังสิกธรรมจบ ได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน

อนุပ္พพิกถา

วาทีกกล่าวแสดงเป็นไปตามลำดับ มีเนื้อความโดยย่อว่า

๑. ทานกถา กล่าวถึงทาน
 ๒. สีลกถา กล่าวถึงศีล
 ๓. สัคคกถา กล่าวถึงสวรรค์
 ๔. กามาทีนวกถา กล่าวถึงโทษแห่งกาม
 ๕. เนกขัมมานิสังสกถา กล่าวถึงอานิสงส์ของการออกจากกาม
- บุคคลที่เหมาะสมในการฟังธรรมอนุပ္พพิกถาและอริยสัจ ๔
๑. เป็นมนุษย์
 ๒. เป็นคฤหัสถ์
 ๓. มีอุปนิสัยแก้กล่าวควรแก่การบรรลุโลกุตตรธรรมในที่นั้น

ปฐมอุบาสก

ตอนเช้าเศรษฐีผู้เป็นบิดาออกตามหาบุตร เดินไปทางป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เห็นร่องเท้าของบุตร วางอยู่จึงเดินเข้าไปได้พบ พระพุทธองค์ ทรงแสดงอิทธาภิสังขาร คือ การปรุงแต่งฤทธิ์ขึ้นไม่ให้บิดาเห็นบุตร ทรงแสดงอนุပ္พพิกถาและอริยสัจ ๔ ให้ฟัง เศรษฐีได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน ประกาศตนเป็นอุบาสกขอถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะตลอดชีวิตเป็นคนแรก เรียกว่า เตวาจิกอุบาสก ส่วนยสะได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์

เอหิภิกขุอุปสัมปทา

เมื่อเศรษฐีกลับไปแล้วยสะทูลขอบวช ทรงประทานการบวช ให้อยู่ด้วยพระดำรัสว่า “**เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์โดยชอบเถิด**” ไม่มีคำว่า “**เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด**” เพราะท่านได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์แล้ว

ปฐมอุบาสิกา

เศรษฐีทูลอาราธนาพระพุทธองค์ไปเสวยภัตตาหารที่บ้านมีพระยสะติดตามไปด้วย ทรงแสดงอนุပ္พพิกถาและอริยสัจ ๔ แก่มารดาและภริยาเฝ้าของพระยสะ ครั้นจบพระธรรมเทศนาได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน ประกาศตนเป็นอุบาสิกาขอถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะตลอดชีวิตเป็นคนแรก เรียกว่า **เตวาจิก-อุบาสิกา**

เพื่อนพระยสะ ๕๔ คนออกบวช

บุตรเศรษฐีชาวพาราณสี ๔ คน คือ **วิมล** **สุพาหุ** **ปุณณชิ** **ควัมปติ** และอีก ๕๐ คน ไม่ปรากฏนาม ทราบข่าวการบวชของพระยสะจึงออกบวชตาม พระพุทธรองค์ทรงแสดงอนุปพุททิกถาและอริยสัจ ๔ ให้ฟัง ครั้นจบพระธรรมเทศนาได้บรรลุลุธรรมเป็น พระโสดาบัน กราบทูลขอบรรพชาอุปสมบท ต่อมาได้บรรลุลุธรรมเป็น พระอรหันต์

พระธรรมทูตรุ่นแรก มีพระอรหันต์เกิดขึ้นแล้วในโลก ๖๑ องค์ คือ

๑. พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
๒. พระปัญจวัคคีย์ มีพระอัญญาโกณฑัญญะ พระวัปปะ พระภัททิยะ พระมหานามะ พระอัสสชิ
๓. พระยสะ พระวิมล พระสุพาหุ พระปุณณชิ พระควัมปติ
๔. เพื่อนพระยสะอีก ๕๐ องค์

พระพุทธรองค์ทรงตรัสเรียกพระสาวก ๖๐ องค์ มาประชุมพร้อมกันทรงให้โอวาทส่งไปเผยแผ่พระศาสนา เพื่อประโยชน์สุข แก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย แม้พระองค์เองก็เสด็จไปที่ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อแสดงธรรมโปรดชฎิล ๓ พี่น้อง

บวชด้วยไตรสรณคมน์

เมื่อพระสาวกไปเผยแผ่พระศาสนา มีกุลบุตรศรัทธาต้อง การบวชเป็นจำนวนมาก ทรงอนุญาตให้พระสาวกบวชกุลบุตรได้เองโดยปฏิบัติอย่างนี้

๑. ให้ปลงผมและหนวด
๒. ให้ครองผ้ากาสาวะ
๓. ให้กราบพระภิกษุทั้งหลายแล้วว่าตาม ๓ ครั้งดังนี้

ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธร พระธรรมและพระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะตลอดชีวิต ตั้งแต่นั้นมาการบวชมี ๒ วิธี คือ

๑. เอหิภิกขุอุปสัมปทา พระพุทธรองค์ทรงบวชให้
๒. ติสรณคมนุปสัมปทา พระสาวกบวชให้

ภททวัคคีย์ ๓๐

พระพุทธรองค์เสด็จไปตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ระหว่างทางทรงพักที่ไร่ฝ้าย พบภททวัคคีย์ ๓๐ คน เทียวหาผู้หญิงโสเภณีที่ขโมยเครื่องประดับแล้วหนีไป ทรงแสดงอนุปพุททิกถา และอริยสัจ ๔ ให้ฟัง ได้บรรลุลุธรรมเป็นพระโสดาบันบ้าง พระสกทาคามีบ้าง และพระอนาคามีบ้างแล้วทูลขอบวช ทรงส่งไปเผยแผ่พระศาสนา ที่เมืองปาวา

โปรดชฎิล ๓ พี่น้อง

ชฎิล ๓ พี่น้องเป็นนักบวชบูชาไฟสร้างอาศรมอยู่ที่ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม แต่ละคนมีบริวารดังต่อไปนี้

๑. อุรุเวลกัสสปะ	มีบริวาร ๕๐๐ คน
๒. นทิกัสสปะ	มีบริวาร ๓๐๐ คน
๓. คยากัสสปะ	มีบริวาร ๒๐๐ คน

พระพุทธองค์ทรงแสดงปาฏิหาริย์ทรมานอูเรเวลกัสสะให้เห็นว่า ลัทธิของตนไม่มีแก่นสารสาระ และให้เกิดความสังเวชสลดใจจนคลายทิฐิได้ จึงทูลขอบวชพร้อมทั้งบริวาร น้องชายสองคนพร้อมทั้งบริวารเห็นบริวารของพี่ชายลอยมาคิดว่า มีอันตรายเกิดแก่พี่ชาย พาบบริวารมาสำนักของพี่ชาย เห็นพี่ชายบวชเป็นภิกษุถามจนได้ความว่า พรหมจรรย์นี้เป็นของประเสริฐจึง บวชตาม ทรงประทับอยู่ที่ตำบลอุเรเวลาเสนาณคมพอสมควรแล้ว พร้อมด้วยภิกษุ ๑,๐๐๓ รูป เสด็จไปที่ริมฝั่งแม่น้ำคยา ตำบล คยาสีละ กรุงราชคฤห์ ทรงแสดงอาทิตตปริยายสูตรว่า “อายตนะภายใน ๖ อายตนะภายนอก ๖ เป็นของร้อน ร้อนเพราะถูกไฟ คือ ราคะ โทสะ โมหะ และเพลิงทุกข์คือ ขาติ ขรา มรณะเป็นต้น เผาไหม้” เมื่อแสดงธรรมจบทั้งหมดได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์อนุปปพิกถาและอริยสัจ

นับตั้งแต่ตรัสรู้จนถึงได้พระอัครสาวกทรงแสดงอนุปปพิกถา และอริยสัจ ๗ ครั้ง

๑. ทรงแสดงแก่ยสกุลบุตร สำเร็จเป็นพระโสดาบัน

๒. ทรงแสดงแก่พ่อยสกุลบุตร สำเร็จเป็นพระโสดาบันยสกุลบุตรสำเร็จเป็นพระอรหันต์

๓. ทรงแสดงแก่แม่และภรรยาเก่าของพระยสะ สำเร็จเป็น พระโสดาบัน

๔. ทรงแสดงแก่เพื่อนของพระยสะ ๔ คนคือ วิมลละ สุพาหุ ปุณณชิ และควัมปติ สำเร็จเป็นพระโสดาบัน

๕. ทรงแสดงแก่เพื่อนพระยสะ ๕๐ คน ชาวชนบทสำเร็จเป็น พระโสดาบัน

๖. ทรงแสดงแก่ภักทวัคคีย์ ๓๐ คน ที่ไร่ฝ้าย บรรลุธรรมสูง สุดเป็นพระอานาคามี และต่ำสุดเป็นพระโสดาบัน

๗. ทรงแสดงแก่พระเจ้าพิมพิสารและบริวาร ๑๒ นหุต ที่สวน ลัฏฐิวัน

๑. ธรรมอะไรที่พระองค์ทรงแสดงแก่ยสกุลบุตรเป็นเบื้องต้น ?

ก. เวทนาปริคคหสูตร ข. ไตรลักษณ์

ค. อนุปปพิกถา ง. อริยสัจ ๔

๒. พระสูตรใดที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ชฎิล ๓ พี่น้อง ?

ก. สักกปัญหสูตร ข. อาทิตตปริยายสูตร

ค. อนัตตลักขณสูตร ง. ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

๓. ในชฎิล ๓ พี่น้อง คนที่ ๒ มีชื่อว่าอะไร ?

ก. อูเรเวลกัสสะ ข. คยากัสสะ

ค. นทีกัสสะ ง. กุมารกัสสะ

๔. พระพุทธเจ้าทรงได้ยินเสียงอุทานยสกุลบุตรในเวลาใด ?

ก. เที่ยงคืน ข. จวนใกล้รุ่ง

ค. ขณะบิณฑบาต ง. กำลังเสวยพระกระยาหาร

๕. ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นอุบาสิกาคณแรกในพระพุทธศาสนาใคร ?

ก. นางวิสาขา ข. พระนางมัลลิกา

ค. มารดาของพระยสะ ง. พระนางพิมพา

๖. พระพุทธองค์ทรงส่งพระสาวกไปประกาศพระศาสนาครั้งแรก กี่องค์ ?

ก. ๕๐ องค์ ข. ๖๐ องค์

ค. ๗๐ องค์ ง. ๑,๒๕๐ องค์

๗. อุบาสกผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะเป็นคนแรกคือใคร ?

ก. ตปุสสะและภัลลิกะ ข. โสถติยพราหมณ์

ค. อนาถปิณฑิกเศรษฐี ง. บิดาของยสกุลบุตร

๘. “ที่นี้ขุนนายหนอ ที่นี้ขัดข้องหนอ” เป็นคำพูดของใคร ?

ก. ยสกุลบุตร ข. โกณฑัญญะ

ค. อุปติสสะ ง. โกลิตะ

๙. พวกชฎิลนับถือบูชาอะไร ?

ก. บูชาวัตถุนิยม ข. บูชาผู้สูงอายุ

ค. บูชาดาวพระเคราะห์ ง. บูชาไฟ

๑๐. อนุปปพิกถาพระพุทธเจ้าแสดงแก่ใครเป็นครั้งที่ ๓ ?

ก. พระยสะ ข. บิดาของพระยสะ

ค. เพื่อนพระยสะ ๔ คน

ง. แม่และภริยาเก่าของพระยสะ

ปริเฉทที่ ๘ เสด็จกรุงราชคฤห์

พระเจ้าพิมพิสารและบริวาร ๑๒ นหุต

แคว้นมคธเป็นแคว้นใหญ่ มีเมืองราชคฤห์เป็นเมืองหลวง มีพระเจ้าพิมพิสารเป็นจอมทัพ พระพุทธองค์ทรงเลือกแคว้นมคธ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาเป็นแคว้นแรก เพราะเป็นแคว้น ที่มีความเจริญมั่นคงในด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษาและศาสนา เสด็จไปประทับที่สวนลัฏฐิวัน (สวนตาล หนุม) พร้อมด้วยพระภิกษุ ๑,๐๐๓ รูป พระเจ้าพิมพิสาร พร้อมด้วย บริวาร ๑๒ นหุต เสด็จมาเข้าเฝ้า ได้ฟังอนุพุทธานุสสติและสามกัมม-สิกขเทสนา บริวาร ๑๑ นหุต ได้ดวงตาเห็นธรรม อีก ๑ นหุต ตั้งอยู่ในไตรสรณคมน์ (๑ นหุต = ๑๐,๐๐๐ คน)

ความปรารถนาของพระเจ้าพิมพิสาร ๕ ประการ

กราบทูลความปรารถนาที่ทรงตั้งไว้ครั้งยังเป็นพระราชกุมาร ยังไม่ได้อภิเษก สำเร็จบริบูรณ์ในวันที่ได้ดวงตาเห็นธรรม คือ

๑. ขอให้ข้าพเจ้าได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินแคว้นมคธ
๒. ขอให้พระอรหันต์ผู้ตรัสรู้เองมาอย่างแคว้นของข้าพเจ้า
๓. ขอให้ข้าพเจ้าได้นั่งใกล้พระอรหันต์นั้น
๔. ขอให้พระอรหันต์นั้นแสดงธรรมแก่ข้าพเจ้า
๕. ขอให้ข้าพเจ้ารู้ทั่วถึงธรรมของพระอรหันต์นั้น

วัดแรกในพระพุทธศาสนา

ในวันรุ่งขึ้นพระพุทธองค์เสด็จไปเสวยภัตตาหารที่พระราช-นิเวศน์ของพระเจ้าพิมพิสาร พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ พระเจ้าพิมพิสารได้ถวายพระราชอุทยานเวฬุวันให้เป็นสังฆาราม คือ วัดแรกในพระพุทธศาสนา ขณะนั้นเปรตที่เคยเป็นญาติของพระเจ้าพิมพิสารเมื่อไม่ได้รับส่วนบุญจากพระเจ้าพิมพิสาร ในราตรีคือนั้นมาแสดงรูปร่างและสงเสียงให้ได้ยิน ทรงสะดุ้งตกใจตื่นขึ้นมาตอนเช้า เสด็จไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าได้ทราบความจริง จึงนิมนต์พระพุทธองค์และหมู่สงฆ์ไปเสวยภัตตาหาร ทรงหลั่งน้ำทักษิโณทกอุทิศส่วนบุญให้เปรตทั้งหลาย ทันใดนั้นเองเปรตทั้งหลาย ก็ได้รับส่วนบุญพ้นจากสภาพเปรต ได้เสวยสมบัติทิพย์ไปเกิดเป็นเทวดา มาปรากฏกายให้ทุกคนได้เห็นอันสงส์ของการอุทิศส่วนบุญ ไปให้

พระอัครสาวกบรรพชา

มีชายหนุ่มชาวเมืองราชคฤห์ เกิดในสกุลพราหมณ์เป็นเพื่อนกัน ๒ คน คือ

๑. **อุปติสสะ** มีบิดาชื่อวังคันตะ มารดาชื่อนางสารีอยู่ในหมู่บ้านอุปติสสคาม

๒. **โกลิตะ** มีบิดาชื่อโกลิตะ มารดาชื่อนางโมคคัลลี อยู่ในหมู่บ้านโกลิตคาม ทั้งสองคน

เป็นเพื่อนรักกันไปดูมหรสพบนยอดเขา แล้วเบื่อหน่าย ชวนกันไปบวชในสำนักของอาจารย์สัณขัฏฐิ ปริพาชก พร้อมด้วยบริวารคนละ ๒๕๐ เรียนจนหมดความรู้ของอาจารย์ เห็นว่าไม่มีสาระอะไร จึงทำกติกากันว่าใครได้บรรลุอมตธรรมก่อนกันให้บอกด้วย แล้วแยกย้ายกันไปแสวงหาโมกขธรรม

อัครสาวกได้ดวงตาเห็นธรรม

เช้าวันหนึ่งอุปติสสะได้เห็นพระอัสสชิกำลังบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ มีความเลื่อมใสในกิริยาอันสงบ จึงเดินติดตามไปข้างหลัง หลังจากที่ท่านฉันภัตตาหารเสร็จแล้วเข้าไปถามว่า ท่านบวชอุทิศ ใคร ใครเป็นศาสดาของท่าน ท่านชอบใจธรรมของใคร ท่านจึงตอบว่า ผู้มีอายุ เราบวชเฉพาะพระมหาสมณะผู้เป็นโอรสแห่งศากยสกุล พระองค์เป็นศาสดาของเรา เราชอบใจธรรมของพระองค์ และขอให้แสดงธรรมให้ฟัง จึงแสดงธรรมเพียงย่อๆ ว่า “ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตทรงแสดงเหตุแห่งธรรมเหล่านั้นและความดับแห่งธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้” อุปติสสะได้ดวงตาเห็นธรรม โกลิตะได้ฟังธรรมนั้นจากอุปติสสะก็ได้ดวงตาเห็นธรรม จากนั้นลาอาจารย์สัณฺฑยไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าที่วัดเวฬุวัน ทูลขออุปสมบทพระมหาโมคคัลลานะ บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์

โกลิตะเมื่อบวชแล้วมีชื่อว่า พระมหาโมคคัลลานะ หลังจากบวช ๗ วัน ไปบำเพ็ญเพียรอยู่ที่บ้านกัลลวาลมุตตคาม แคว้นมคธ ถูกความง่วงเข้าครอบงำ พระพุทธองค์ทรงแสดงอุบายแก้แค้น ๘ ประการให้ฟังว่า

๑. นึกเรื่องที่จำมาให้มาก (สัญญา)
๒. ตรึกตรองถึงธรรมที่ได้ศึกษามา (พิจารณา)
๓. สาธยายธรรม (สาธยาย)
๔. ยอนช่องหู (ยอนหู)
๕. ลุกขึ้นยืนเอาน้ำลูบหน้า (ยืนลูบหน้า)
๖. ทำความสำคัญในแสงสว่าง (คำนึงแสงสว่าง)
๗. จงกรมสำรวมอินทรีย์ (อธิฐานจกรม)
๘. นอนตะแคงขวามีสติสัมปชัญญะตั้งใจว่าจะลุกขึ้น (สุดท้ายลงนอน) และทรงสอน

ต่อไปว่า โมคคัลลานะ เธอควรสำเหนียกในใจอย่างนี้ว่า

๑. เราจักไม่ชูงวง (ถือตัว) เข้าไปสู่ตระกูล
๒. เราจักไม่พูดคำอันเป็นเหตุเถียงกัน เพราะจะเป็นเหตุให้ห่างจากสมาธิ
๓. เราจักไม่คลุกคลีด้วยคฤหัสถ์และบรรพชิต แต่ควรคลุกคลี ด้วยเสนาสนะอันสงัด และฟังตักกขยธรรม คือ ข้อปฏิบัติที่ภิกษุปฏิบัติแล้วชื่อว่าย่อมโน้มไปในธรรมเป็นที่สิ้นไปแห่งตัณหา ท่านปฏิบัติตามพระโอวาทได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในวันนั้น

- พระมหาโมคคัลลานะ เป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้าย เป็นผู้เลิศทางมฤตธรรม

- ได้รับยกย่องว่าเป็นนวกัมมัญญา (นักก่อสร้าง)พระสารีบุตรบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์

อุปติสสะเมื่อบวชแล้วมีชื่อว่า พระสารีบุตร หลังจากบวช ๑๕ วัน ท่านถวายงานพัด เบื้องพระปฤษฎางค์(หลัง) ของพระพุทธ-องค์ ทรงแสดงธรรมชื่อว่า เวทนาปริคคหสูตร แก่

ที่ชนขปริพาชก ซึ่งเป็นหลานของพระสารีบุตร ที่ถ้าสุกรขาตา เขาคิซมณูญ แขวงเมืองราชคฤห์
ท่านพิจารณาธรรมไปด้วย ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ ส่วนที่ชนขปริพาชกได้บรรลุธรรมเป็นพระ
โสดาบัน

- พระสารีบุตรเป็นพระอัครสาวกเบื้องขวา เป็นผู้เลิศทางมีปัญญามาก
- ได้รับยกย่องว่าเป็นธรรมเสนาบดี
- ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้มีความกตัญญู

พระพุทธองค์ทรงอุปมาพระอัครสาวก

๑. พระสารีบุตรเปรียบเหมือนมารดาผู้ให้กำเนิด เพราะท่านยอมแนะนำให้อยู่ในคุณ
เบื้องต้น คือโสดาปัตติผล

๒. พระมหาโมคคัลลานะเปรียบเหมือนนางนมผู้เลี้ยงดูบุตร ที่เกิดแล้ว เพราะท่านยอม
แนะนำให้อยู่ในคุณเบื้องต้นที่สูงกว่านั้น ปัญหาและเฉลยพุทธประวัติ

๑. ใครเป็นพระอัครสาวกซ้าย-ขวาของพระพุทธเจ้า ?

- ก. พระอนุรุทธะ - พระอานนท์
- ข. พระอุบาลี - พระโมคคัลลานะ
- ค. พระโกณฑัญญะ - พระอัสสชิ
- ง. พระโมคคัลลานะ - พระสารีบุตร

๒. ใครเป็นผู้ถวายวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา ?

- ก. พระเจ้าเซตุ
- ข. พระเจ้าพิมพิสาร
- ค. นางวิสาขา
- ง. อนาถบิณฑิกเศรษฐี

๓. อุปติสสปริพาชกได้ดวงตาเห็นธรรม เพราะฟังธรรม
จากใคร ?

- ก. พระพุทธเจ้า
- ข. พระสารีบุตร
- ค. พระอัสสชิ
- ง. พระมหากัสสปะ

๔. วัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนาชื่อว่าอะไร ?

- ก. เวฬุวัน
- ข. เซตุวัน
- ค. ลัฏฐิวัน
- ง. อัมพวัน

๕. ใครเป็นศาสดาท่าน ท่านชอบใจธรรมใคร ใครกล่าว ?

- ก. อุปติสสปริพาชก
- ข. โกณฑัญญะ
- ค. ปิณฑิลมานพ
- ง. ที่ชนขปริพาชก

๖. อุปายสำหรับแก้ความง่วงพระพุทธองค์ทรงแสดงแก่ ?

- ก. พระสารีบุตร
- ข. พระอานนท์
- ค. พระมหากัสสปะ
- ง. พระโมคคัลลานะ

๗. พระสารีบุตรสำเร็จเป็นพระอรหันต์ หลังจากอุปสมบท
แล้วกี่วัน ?

- ก. ๗ วัน
- ข. ๑๒ วัน
- ค. ๑๕ วัน
- ง. ๒๐ วัน

๘. พระสารีบุตรสำเร็จเป็นพระอรหันต์ด้วยพระธรรม
เทศนาใด ?

- ก. อริยสัจ ๔
- ข. อนุปพพิกขา
- ค. อริยธรรม
- ง. เวทนาปริคคหสูตร

๙. ผู้ปรารถนาเห็นพระอรหันต์คนแรกคือใคร ?

- ก. พระเจ้าสุทโธทนะ
- ข. พระนางปชาบดี
- ค. พระเจ้าปเสนทิโกศล
- ง. พระเจ้าพิมพิสาร

๑๐. ผู้ทำบุญอุทิศให้ญาติผู้ล่วงลับไปแล้วคนแรกคือใคร ?

- ก. อนาถบิณฑิกเศรษฐี
- ข. พระเจ้าพิมพิสาร
- ค. พระเจ้าปเสนทิโกศล
- ง. นางวิสาขามหาอุบาสิกา

๑๑. พระสารีบุตรสำเร็จเป็นพระอรหันต์ เพราะฟังธรรมที่
พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ใคร ?

- ก. ที่ชนขปริพาชก
- ข. สุภัททปริพาชก
- ค. พระอัสสชิ
- ง. พระมหาโมคคัลลานะ

๑๒. พระมหาโมคคัลลานะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ที่ไหน ?

- ก. ถ้าสุกรขาตา
- ข. ถ้าสัตตบรรณคูหา
- ค. บ้านกัลลวาลมุตตคาม
- ง. บ้านนาลันทา

๑๓. ใครต่อมาได้เป็นพระอัครสาวก ?

- ก. อนาถบิณฑิกะ
- ข. จิตตคฤหบดี
- ค. วิสาขอุบาสก
- ง. อุปติสสะ

๑๔. พระเจ้าพิมพิสารปกครองเมืองชื่อว่าอะไร ?

- ก. เมืองราชคฤห์
- ข. เมืองกบิลพัสดุ์
- ค. เมืองเทวทหะ
- ง. เมืองสาวัตถี
